

N:o 231.

Af herr **J. Andersson** i Öhrstorp, *med förslag till ändrad lydelse af § 17 regeringsformen.*

Det lär icke kunna förnekas, att rättsskipningen, som inom samhället har till ändamål att utgöra säkerhet för person och egendom, är en af statens förnämsta uppgifter. Lika obestriddigt torde det vara, att bland de kraf, som uppställas på en god rättsskipning, intager fordran på dess snabbhet ett af de främsta rummen. Det ligger tydligtvis för den rättssökande stor vikt derpå, att han snarast möjligt får sitt lagligen grundade anspråk pröfvadt, samt att han ej så länge behöfver vänta på den dom, som ger honom hans rätt, att resultatet slutligen är honom till ingen eller ringa båtnad. Och staten måste ju anses hafva skyldighet att sörja för att den rubbning, rättskränkningen förorsakat, inom kortast möjliga tid varder åter upphäfd och rättstillståndet återställt.

Emellertid hafva under de senare åren bland allmänheten försports mer och mer högljudda klagomål öfver rättsskipningens långsamhet i högsta domstolen. Och, hvad värre är, befogenheten af dessa klagomål synes mig icke kunna bestridas. En person har också, efter hvad allmänt känt är, helt nyligen hos justitieombudsmannen anhållit om medverkan för att få ett redan den 16 augusti 1894 till högsta domstolen ingifvet fordringsmål afdömdt, men justitieombudsmannen har, sedan han gjort sig förvissad om att der funnes »ett icke obetydligt antal äldre mål, som ännu ej blifvit föredragna», lemnat denna anhållan utan afseende. Och som ytterligare bevis för att slutliga be-

Bih. till Riksd. Prot. 1896. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 54 Häft. (N:is 231, 232.)

handlingen af rättstvister i högsta domstolen låter vänta på sig längre, än som tyckes mig vara öfverensstämmande med en god och tidsenlig rättsskipning, skall jag tillåta mig att påpeka ett par af högsta domstolen under detta år afkunnade beslut.

Uti ett af Torps tingslags egodelningsrätt den 19 juni 1893 afdömdt mål afsade högsta domstolen först den 20 januari detta år utslag, hvarigenom dock förklarades, att hvad sökanden anført icke kunde komma under pröfning, enär den af sökanden gifna fullmakt icke blifvit i hufvudskrift företedd. För slutliga pröfningen af detta mål eller rättare denna fullmakt hade sålunda inom högsta domstolen åtgått en tid af 2 år och 5 månader.

Och den 5 sistlidne februari faststälde högsta domstolen en af kongl. hofrätten öfver Skåne och Blekinge den 16 mars 1894 afkunnad dom, hvarigenom värjemålsed blifvit sökanden ådömd. Denna sak hade sålunda legat under högsta domstolens behandling omkring ett år och sju månader, och då domen slutligen föll, hade sökanden, såsom jag har mig bekant, för ett par eller tre månader sedan affidit, hvadan resultatet för sökandens vinnande motparter, som voro hans medborgennärer i en konkurs, hvars afslutning i följd af rättegången under åratall fördröjts, medförde, så vidt jag kan se, alls ingen bättnad.

Den långa tid, som åtgått för pröfningen i högsta domstolen af dessa båda, såsom det förefaller mig, icke svårlösta rättstvister, tyder gifvetvis derpå, att deras behandling fördröjts af andra rättssaker, som varit i tur att först afgöras. Riksdagen sväfvar för öfrigt icke i okunnighet derom, att under de senare åren en betydlig balans af oafgjorda mål och ärenden förefunnits i justitierevisionsexpeditionen.

Upprepade gånger har för denna olägenhets afhjelpande inom Riksdagen väckts motion, afseende vidtagandet af sådan ändring af ursprungliga lydelsen af 49 § af kongl. förordningen den 9 juni 1871 angående fattigvården, att fattigvårdsmål ej finge underställas högsta domstolens pröfning. Såsom resultat häraf har också, som bekant, detta lagrum slutligen, enligt lag den 18 maj 1894, fått det innehåll, att öfver kammarrättens beslut i fattigvårdsärenden får ej klagan föras.

Men trots denna lagförändring, som ju redan haft åtminstone den följden, att inga fattigvårdsmål under 1895 inkommit till högsta domstolen, och oaktadt högsta domstolens ledamöter ej tvekat att för nedbringandet af berörda balans underkasta sig eftermiddagstjenstgöring, visa likväl revisionssekreterarnes uti åtskilliga tidningar för kort tid sedan bekantgjorda arbetsredogörelser för år 1895, att balansen, som vid 1,894 års slut utgjorde 1,258 mål och ärenden, under år 1895 ökats

med 47 sådana och vid sistnämnda års slut uppgått till 1,305 mål och ärenden.

Denna sista höga balanssiffra tyder derpå, att förhållandet inom högsta domstolen i afseende på balanserade mål och ärenden börjar nu snart att blifva detsamma som det var före utfärdandet af Kongl. Maj:ts nådiga stadga af den 23 oktober 1860, hvarigenom förordnades, att högsta domstolen, som tidigare utgjorts af en afdelning med tolf ledamöter, skulle, intill dess annorlunda förordnades, arbeta på två afdelningar och utgöras af sexton justitieråd.

För nämnda stadgas utfärdande hade vid riksdagen 1859—1860 erfordrats en ändring af den tidigare lydelsen af 17 § regeringsformen, som vid nämnda riksdag erhöll sin nuvarande lydelse. Nästföregående Riksdags konstitutionsutskott, som haft att meddela utlåtande öfver förslaget till samma ändring, hade i anseende till den betydande balans af mål och ärenden i justitierevisionen och den deraf följande långsamheten i rättsskipningen inom högsta domstolen, hvaröfver klagomål då förspordes, i sitt memorial n:r 34 den 26 augusti 1857 bland annat yttrat: »Om det nuvarande förhållandet skulle få någon tid fortfara, skall ett tillstånd af en slags rättslöshet inom svenska samhället uppstå. En sen rättvisa är mången gång föga bättre än ingen; tvistens föremål förlorar för parten ofta genom tidsutdräkten sitt värde; en tredskande, som i rättegången endast söker uppskof uti fullgörandet af en honom åliggande skyldighet, skall på det bekvämaste sätt vinna sitt mål; och en icke häktad förbrytare skall under en icke obetydlig del af sin lefnad kunna undandraga sig lagens näpst. En verksam rättsskipning är dock en af de viktigaste beståndsdelarna af den borgerliga samhällsinrättningen och ett af de oundvikligaste villkoren för ett folks odling och välstånd.»

Detta yttrande torde, efter hvad ofvan blifvit visadt, kunna med skäl af mig åberopas, då jag nu föreslår Riksdagen att vidtaga en åtgärd, hvilken skulle utgöra första steget i den rigtning, som enligt mitt förmenande är den enda rätta och ändamålsenliga för vinnandet af mera snabbhet i rättsskipningen i högsta domstolen. Det synes vara alltför tydligt, att så länge den nuvarande stora balansen af oafgjorda mål och ärenden förefinnes i justitierevisionen, kommer den långsamhet, hvarmed rättvisan under de senare åren skipats i högsta domstolen och hvaröfver, i synnerhet från sådana parter, hvilkas hela ekonomiska existens i rättegången står på spel, berättigade klagomål ständigt höras, att äfven hädanefter fortfara. Och att ofvanberörda år 1894 företagna förändring af 49 § fattigvårdslagen icke kommer att medföra

nedbringandet af sagde balans, torde alltför uppenbart framgå af revisionssekreterarnes ofvan omförmälda arbetsredogörelser, och synas följaktligen andra åtgärder vara erforderliga.

Denna balans läser icke kunna lämpligen afarbetas på annat sätt, än att högsta domstolen för någon kortare eller längre tid förstärkes med en ny afdelning, och i följd häraf torde, om balansens afarbetande och dermed tillika mera snabbhet i rättsskipningen åstundas, i första rummet 17 § regeringsformen böra erhålla sådan lydelse, att densamma icke lägger hinder i vägen för upprättandet af en tredje afdelning inom högsta domstolen.

Ett hinder härför torde nemligen vid det förhållande, att de tolf justitieråd, hvaraf högsta domstolen bestod då 1860 års kongl. stadga utfärdades, ansågos icke vara ett tillräckligt stort antal för att fördelas på två afdelningar med sex på hvarje afdelning, ligga uti nuvarande lydelsen af nyss sagda grundlagsparagraf, enär denna oeftergifligen föreskrifver, att Konungens domsrätt skall uppdragas högst aderton justitieråd, hvilket antal väl ej kan enligt den med utfärdandet af nämnda kongl. stadga följda princip anses tillräckligt stort för en fördelning på tre afdelningar inom högsta domstolen. Visserligen synes det mig, som skulle, då enligt 88 § i Norges Grundlov Højeste Ret i Norge kan bestå af endast sju ledamöter — en justitiarius och sex tillförordnade — en förökning af ledamotsantalet inom högsta domstolen till 21 justitieråd kunna för bildande af en ny afdelning inom högsta domstolen vara tillräcklig, men jag vill ej tillmäta min subjektiva mening i afseende på möjligheten af minskning af antalet ledamöter af de båda nuvarande afdelningarna inom högsta domstolen någon vidare betydelse.

Emellertid vågar jag på grund af hvad jag sålunda anfört vördsam samt hemställa,

att Riksdagen måtte antaga nedanstående förslag till ändring af 17 § regeringsformen att hvila till vidare grundlagsenlig behandling:

Regeringsformen.

§ 17.

Konungens domsrätt skall uppdragas minst tolf, högst tjugufyra af honom utnämnda, lagkunniga män,

hvilka fullgjort hvad författningarna föreskrifva dem, som uti domareembeten må nyttjas, samt i sådana värf ådagalagt insigt, erfarenhet och redlighet. De kallas justitieråd och utgöra Konungens högsta domstol. Deras antal må ej ökas öfver tolf, så vida ej Konungen och Riksdagen i den ordning, 87 § 1 mom. stadgar, besluta att högsta domstolen skall på afdelningar arbeta; och varde, i sådant fall, såväl justitierådens antal inom ofvan föreskrifna gränser som ärendenas fördelning emellan afdelningarna i samma ordning bestämda.

Stockholm den 16 mars 1896.

Jöns Andersson.